A. MUSIEROWICZ, Z. BROGOWSKI

METODA GIGLA W ZASTOSOWANIU DO OZNACZANIA FOSFORU MINERALNEGO I ORGANICZNEGO W GLEBACH LEKKICH

(Z Katedry Gleboznawstwa Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego — Warszawa)

Gigiel w swej pracy stwierdził, że 0,5-n kwas szczawiowy rozpuszcza prawie całkowicie związki mineralne fosforu, nie rozpuszczając przy tym organicznych związków fosforowych. Związki organiczne fosforu ługował Gigiel amoniakiem według Schollenberga. Suma fosforu z wyciągu kwasu szczawiowego i amoniaku według badań Gigla równała się ilości P_2O_5 ogólnego. Na tej podstawie Gigiel wyciągnął wniosek, że wystarczy oznaczyć P_2O_5 ogólny i P_2O_5 z wyciągu 0,5-n kwasu szczawiowego, a organiczny obliczać z różnicy: P_2O_5 ogólny — P_2O_5 mineralny = P_2O_5 organiczny.

Gigiel w swej pracy nie podał, co on uważa za fosfor ogólny czy P_2O_5 z wyciągu 20% HCl, czy też P_2O_5 ze stopów.

Według naszych badań metodycznych wniosek Gigla można zastosować w pewnym przybliżeniu do P_2O_5 z wyciągu 20% HCl — P_2O_5 z wyciągu 0,5-n kwasu szczawiowego = P_2O_5 organiczny, gdyż suma P_2O_5 z wyciągu 0,5-n kwasu szczawiowego + P_2O_5 z wyciągu amoniaku = ilość P_2O_5 z wyciągu 20% HCl. Natomiast zawartość P_2O_5 ogólnego jest przeciętnie wyższa o około 20% od sumy P_2O_5 z wyciągu kwasu szczawiowego i amoniaku.

W toku naszej pracy metodę Gigla uzupełnioną i nieco zmodyfikowaną porównano z metodą W. Dayera i C. Wrenshalla, zmodyfikowaną przez Chejwec, stwierdzając przy tym dość dobrą zgodność tych metod. Zmodyfikowaną metodę Gigla zastosowano do oznaczeń P_2O_5 mineralnego i organicznego w zbielicowanych glebach lekkich wytworzonych z piasków i glin zwałowych (tabl. I i II).

1. Zbadane gleby bielicowe wytworzone z piasków w porównaniu ze zbadanymi glebami bielicowymi lekkimi wytworzonymi z glin zwałowych są nieco zasobniejsze w P_2O_5 ogólny.

2. Stwierdzono, że w przypadku badanych gleb bielicowych piaskowych i gleb bielicowych lekkich wytworzonych z glin zwałowych zawartość P_2O_5 z wyciągów 20% HCl (metoda Gedrojca) nie może być utożsamiana z zawartością P_2O_5 ogólnego (ze stopów) (tabl. I).

3. Sumaryczna zawartość P_2O_5 mineralnego z wyciągu 0,5-n $(COOH)_2$ i P_2O_5 organicznego z wyciągów 4% NH_4OH w zbadanych glebach bielicowych jest na ogół bardzo zbliżona do zawartości w tych glebach P_2O_5 z wyciągów 20% HCl, co zwalnia nas od konieczności oznaczania P_2O_5 rozpuszczalnego w 20% HCl w tym przypadku, kiedy oznaczono zawartość P_2O_5 organicznego i zawartość P_2O_5 z wyciągów $(COOH)_2$.

4. Po traktowaniu zbadanych gleb bielicowych 20% HCl lub 0,5-n $(COOH)_2$, a następnie 4% NH_4OH pozostaje jeszcze w glebach tych pewna ilość związków fosforowych, najprawdopodobniej bardzo trudno rozpuszczalnych mineralnych związków fosforowych typu difrenitu. Ta ilość związków fosforowych pozostałych w zbadanych glebach bielicowych wynosiła w przypadku:

a) gleb bielicowych piaskowych 0,0 — 40,0% zawartości P_2O_5 ogólnego,
b) gleb bielicowych lekkich wytworzonych z glin zwałowych 7,6 — 38,9% zawartości P_2O_5 ogólnego.

5. Zawartość P_2O_5 organicznego w badanych glebach bielicowych zależy w dużym stopniu od zasobności ich w próchnicę. Im więc te gleby zawierały więcej próchnicy, tym były one przeważnie zasobniejsze w P_2O_5 organiczny.

6. Zawartość P_2O_5 ogólnego, zawartość P_2O_5 z wyciągu 20% HCl oraz zawartość P_2O_5 organicznego z wyciągów 4% NH_4OH w zbadanych glebach bielicowych piaskowych przeważnie malała z głębokością. W glebach bielicowych lekkich wytworzonych z glin zwałowych przeważnie nie stwierdzono zależności między P_2O_5 ogólnym i P_2O_5 z wyciągu 20% HCl.

7. Zbadane przez nas gleby bielicowe piaskowe oraz gleby bielicowe lekkie wytworzone z glin zwałowych są ubogie w P_2O_5 „przyswajalny" określany metodą Egnera, a więc wymagają nawożenia fosforowego.

8. Zastosowana w niniejszej pracy, zmodyfikowana przez Z. Brogowskiego metoda Gigla do oznaczania P_2O_5 organicznego w glebach bielicowych daje zbliżone lub bardzo zbliżone wyniki do tych, jakie uzyskujemy metodą W. Dayera i C. Wrenshalla w modyfikacji D. Chejwec. Poza tym posiada tę zaletę, że jest metodą prostą i szybką.

Tablica I

Zawartość P_2O_5 ogólnego i % P_2O_5 z wyciągu 20% HCl obliczony w stosunku do P_2O_5 ogólnego w glebach bielicowych piaskowych i lekkich wytworzonych z glin zwałowych

Zawartość P_2O_5 ogólnego w mg/100 g gleby						P_2O_5 z wyciągu 20% HCl w % od P_2O_5 ogólnego			
Głębokość w cm	w glebach bielicowych piaskowych		Głębokość w cm	w glebach bielicowych lekkich wytw. z glin zwał.		w glebach bielicowych piaskowych		w glebach bielicowych lekkich wytw. z glin zwał.	
	wahania od — do w mg	średnia z ośmiu profili		wahania od — do w mg	średnia z sześciu profili	wahania od — do w %	średnia z ośmiu profili	wahania od — do w %	średnia z sześciu profili
0—15	52—130	87	0—20	31—72	50	67—85	77	67—87	76
30—45	38—152	62	20—50	24—63	45	73—95	84	74—83	79
60—150	23— 91	52	50—105	35—87	63	70—96	84	70—86	78

Tablica II

Zawartość P_2O_5 organicznego, % P_2O_5 organicznego w stosunku do P_2O_5 ogólnego i do C ogólnego w mg/100 g

Zawartość P_2O_5 organicznego w mg/100 g gleby			P_2O_5 organiczny w %		Zawartość P_2O_5 organicznego w mg/100 g gleby			P_2O_5 organiczny w %	
Głębokość w cm	w glebach bielicowych piaskowych				Głębokość w cm	w glebach bielicowych lekkich wytw. z glin zwałowych			
	wahania od — do w mg	średnia z ośmiu profili	w stosunku do P_2O_5 ogólnego	w stosunku do C ogólnego		wahania od — do w mg	średnia z sześciu profili	w stosunku do P_2O_5 ogólnego	w stosunku do C ogólnego
0—45	2—37	14	15,3	3,1	0—50	1 —17	6,6	13,5	1,4
60—150	0— 5	2	4,3	6,1	50—105	0,2— 4	1,4	1,9	3,6

LITERATURA

1. Boratyński K., Roczn. Nauk Roln. i Leśn., **XLVIII** (1939).
2. Chejwec D. M., Poczwow., **2** (1948).
3. Dayer W. and Wrenshall C., Soil. Sci., **51**, 2 (1941).
4. Gigiel I. A., Roczn. Nauk Roln. i Leśn., **XL** (1924).
5. Musierowicz A., Roczn. Nauk Roln., **70** (1955).

А. МУСЕРОВИЧ, З. БРОГОВСКИ

МЕТОД GIGLA В ПРИМЕНЕНИИ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ МИНЕРАЛЬНОГО И ОРГАНИЧЕСКОГО ФОСФОРА В ЛЕГКИХ ПОЧВАХ

(Кафедра Почвоведения Главной сельскохозяйственной школы — Варшава)

Резюме

Усовершенствованным и модифицированным Броговским методом Gigla проведено определения в подзолистых легких почвах, образовавшихся из дилювиальных песков и глин. Полученные результаты сравниваются с методом Dayera и Wrenshalla (модифицированным Хейвецом), установляя удовлетворительное соответствие обоих методов.

Разработанный метод очень прост и экономен.

A. MUSIEROWICZ, Z. BROGOWSKI

THE METHOD OF GIGEL APPLIED TO THE DETERMINATION OF MINERAL AND ORGANIC PHOSPHORUS IN LIGHT SOILS

(Chair of Soil Science of the Main School of Rural Economics — Warszawa)

Summary

The method of Gigel completed and modified by Z. Brogowski was applied to phosphorus determination in light podzolic soils originating from moraine sands and clays.

The results obtained were compared with the method of W. Dayer and C. Wrenshall (modified by Kheyvetz) and a substantially good agreement was observed.

The method is very simple and quick.